

**WILEY-
BLACKWELL**

The Scandinavian
Journal of Economics

Review: Engelsk finanspolitik

Author(s): Ragnar Sundén

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 41, n:r 2 (May, 1939), pp. 174-178

Published by: [Blackwell Publishing](#) on behalf of [The Scandinavian Journal of Economics](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3438001>

Accessed: 21/10/2011 07:30

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Blackwell Publishing and The Scandinavian Journal of Economics are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*.

<http://www.jstor.org>

lyser, under förutsättning att förändringens inverkan på den totala utvecklingen kan betraktas som infinitesimal. Men vid totalanalyser är en sådan metod omöjlig.

Ett för denna »modifikationsteori» karakteristiskt drag är att de språngvisa förändringar, som den komparativa statiken räknar med, tros bli tillnärmelsevis förverkligade i långtidsutvecklingen. Författaren tycks ta för givet utan att prestera någon verklig motivering, att en allmän lönesänkning i det långa loppet måste leda till ökad efterfrågan på arbetskraft. Om vi tänka oss tiden indelad i enhetsperioder, så kan man ju fråga sig, varför kausalförbindelsen mellan två perioder som ligga intill varandra blir dynamisk, medan sambandet mellan på längre avstånd från varandra liggande perioder, vilket ju måste förmedlas via de mellanliggande perioderna, blir statiskt. Nu kanske man menar att de statistiska tendenserna utöva sitt inflytande på trenderna. Men dessa trender äro ju ingenting annat än statistiska efterhandskonstruktioner, som själva äro baserade på den faktiska konjunkturutvecklingen. Och att denna är av dynamisk art har ju aldrig förnekats.

Författaren undviker visserligen att ta ståndpunkt till de konjunkturteoretiska frågorna, men läsaren torde ha svårt att värja sig för misstanken, att han föreställer sig konjunkturväxlingarna som svängningar kring en trend, vilken själv är i stort sett oberoende av de dynamiska »modifikationerna». Denna misstanke är måhända oberättigad, men den kan icke vederläggas annat än genom en framställning av relationen statik—dynamik, vilken är mera klagörande än den som gives i denna bok. Författarens visserligen toleranta men något skeptiska inställning till de moderna dynamiska teorierna är nog betingad av att han känner en förklarlig olust gentemot de dilettantmässiga köpkraftsteorier, som florerat under det senaste decenniet. Men det enda effektiva sättet att tysta munnen på »cranks» är nog, att man söker ersätta de dåliga dynamiska teorierna med goda sådana. Ett fasthållande vid en »modifierad» statisk teori blir i längden en ohållbar försvarsposition.

Till slut må framhållas, att boken innehåller ett överflöd av intressanta resonemang och sammanställningar av fakta, vilka av utrymmesskäl här icke ens kunna antydast. Detta gäller speciellt framställningen av de arbetslöshetspolitiska medlen, vilken utgör ett värdefullt komplement till den svenska arbetslöshetsutredningens betänkande.

Pierre Guinchard.

ENGELSK FINANSPOLITIK

The Finance of British Government, 1920—1936 av Ursula K. Hicks. London: Humphrey Milford 1938. 391 sidor. 15 s.

När detta häfte av Ekonomisk Tidskrift utkommer av trycket, har Sir John Simon nyss förelagt underhuset koalitionsregeringens tredje upp-rustningsbudget. De statsfinansiella problemen ha i och med antagandet av principen om försvarskostnadernas lånefinansiering kommit att inta den obestrida förgrundsplatsen i den ekonomiska diskussionen i

Storbritannien. I ett otal tidskriftsartiklar ha de vittgående återverkningarna av finanspolitiken blivit belysta. En på bredare basis byggd modern studie av den engelska statsbudgeten kan under sådana förhållanden räkna med en mindre vanlig uppmärksamhet även utanför de närmast intresserade fackmännens krets. Detta har ock blivit fallet med den gedigna, på en gång inträngande och överskådliga framställning, som en av Cambridge-skolans yngre ekonomer, Mrs. Ursula Hicks, ägnat de brittiska statsbudgeterna under perioden 1920—1936.

Mrs. Hicks' arbete är ett referensverk av bestående värde, men sin största betydelse lär det få i sin egenskap av ett mönstergillt exempel på applikationen av modern ekonomisk teori på ett viktigt avsnitt av samhällsutvecklingen. Med sin friska historiska syn låter författarinnan emellertid icke teorien skymma det personliga moment, som i hög grad och stundom på ett bisarrt sätt präglat engelsk budgetpolitik nutilldags ej mindre än under Peels, Cobdens och Gladstones dagar. Bokens introduktionskapitel, vari hela serien av engelska finansministrar under tjugu- och trettiotalen, börjande med Austen Chamberlain och slutande med halvbrodern Neville, passerar revy, utgör en fängslande upptakt till den efterföljande framställningen av perioden, vilken den tillika skickligt famnar i fågelperspektiv. Churchill, den oberäknelige och impulsiva med sitt sprakande fyrverkeri av hugskott och idéer, placerades av ett ironiskt öde (och en nedärvd politisk ambition) såsom finansminister i ett konservativt kabinett; hans expansionistiska budgeter, spegelbilder av hans vittfamnande intressen och fantasifulla temperament, kontrastera mot den ortodoxa finanspolitik, som fördes av den radikale asketen Snowden, vilken samma ironiska öde (och en medfödd pliktuppfyllelse) satte såsom skattkammarskansler under Mac Donald. Att den förre, som fick verka under en uppgångsperiod, snarare skulle fyllt nutida fordringar på en finansminister i depressionstider är en åsikt, som Mrs. Hicks icke torde vara ensam om. Och Snowdens försiktighet hade å andra sidan säkert blivit mera uppskattad under en högkonjunktur än den blev under de hårda åren 1930—1931, då han framlade sina av puritansk återhållsamhet präglade finansplaner.

Statsfinansiellt sett — framhåller Mrs. Hicks — slutade världskriget inte 1918 utan 1920, varvid den avgörande händelsen utgjordes av Austen Chamberlains beslut att åter bringa den brittiska budgeten att balansera. Detta betecknade återanpassningen till den traditionella och ortodoxa finanspolitik, vilken, om ock nyanserad i olika hänseenden, i stort sett karakteriserar det av författarinnan skildrade tidsavsnittet. De betydelsefullaste modifikationerna i den statsfinansiella situationen infalla under Churchills respektive Snowdens ämbetsutövning. Återgången till guldmyntfoten — genomförd av den förstnämnde i april 1925 — inledde en ny underperiod, då utvecklingslinjerna för efterkrigsökonomien framträdde med större skärpa än under de tidigare, ännu kaotiska åren. Detta senare skede sträckte sig fram till 1931; dess avslutning betecknas av den ekonomiska världsdepressionen och övergivandet ånyo av guldmyntfoten.

Hur betydelsefulla förändringarna av 1925 och 1931 än voro, markerade de dock ingen avgörande brytning i utvecklingsförloppet; denna kom först i och med 1937 års upprustningsprogram. Mrs. Hicks kan

därför anse sig försvarad, när hon behandlar hela perioden 1920—1936 ifrån enhetliga utgångspunkter. Därmed har dispositionen av arbetet givit sig själv. Under fyra olika huvudavdelningar diskuterar författarinnan budgetens utgiftssida, dess inkomstsida, penningpolitiken och statsskulden. Tyngdpunkten är emellertid förlagd till det förstnämnda avsnittet, vari författarinnan — med nödvändig schematisering — skildrar utvecklingen av de fem huvudgrenar, i vilka hon låter statsutgifterna sönderfalla, nämligen utgifterna för statsskulden, för försvarsväsendet, för civilförvaltningen, för sociala anordningar samt för produktiva ändamål. Ur de synpunkter, som varit vägledande för arbetet, nämligen i första hand ett studium av de via statsbudgeten verkställda inkomstöverflyttningarna och möjligheterna att med finanspolitiken såsom instrument påverka det konjunkturella utvecklingsförloppet, ligger det i sakens natur, att intresset i långt övervägande grad inriktas på de två senare utgiftskategorierna. Förändringarna under perioden i de tre förstnämnda slagen av utgifter äro antingen rätt oväsentliga eller gå ock i negativ riktning; det sistnämnda är fallet med utgifterna för statsskulden, som sjunkit med $\frac{1}{3}$ sedan periodens början. De sociala utgifterna, vari inbegripits kostnaderna för undervisning och sjukvårdsväsende, ha stigit från 312,5 miljoner pund 1920 till 498,6 miljoner pund 1936. Vid sin diskussion av möjligheterna att bedöma, i vilken utsträckning tillväxten av de sociala utgifterna inneburit ett nettotillskott till de lägre socialgruppernas reella inkomster, kommer Mrs. Hicks till resultatet, att man genomsnittligt kan räkna med att under normala år ett belopp, motsvarande cirka 80 % av de sociala utgifterna, d. v. s. under senare tid i runt tal 400 miljoner p. st., kunnat överflyttas till de kroppsarbetande klasserna, men som man kan vänta, stiger detta procenttal något under depressionsperioder. Beaktas emellertid de skatter och sociala avgifter, som åvila också de mottagande folkgrupperna själva, reduceras summan högst avsevärt, och författarinnans — självfallet ytterst approximativa — kalkyler sluta då på ett nettobelopp för verkliga inkomstöverflyttningar på allenast 110 å 115 miljoner p. st. om året.

Ett av de intressantaste avsnitten av Mrs. Hicks' framställning rör de statliga utgifterna för industriella och andra produktiva ändamål. Hon behandlar detta ämne i två skilda kapitel, det ena ägnat det statliga stödet till näringslivet i allmänhet genom underhållande av administrativa organ och forskningsinstitutioner, genom räntegarantier, exportkrediter och olika slag av skattelättnader, det andra behandlande åtgärder till hjälp för särskilda industrigrenar. Ehuru författarinnan understryker, att de mått och steg, som i sistnämnda hänseende vidtagits, icke kunna mäta sig med vad som förekommit i vissa andra länder, ger hon dock samtidigt uttryck åt välgrundade bekymmer över den omfattning, stödåtgärderna till förmån för särskilt den tunga engelska industrien tagit under de senaste åren.

Ett ledmotiv i Mrs. Hicks' arbete är som nämnt frågan om möjligheterna att på ett rationellt sätt avväga och anpassa posterna på budgetens utgiftssida och särskilt kapitalinvesteringarna efter växlingarna i det allmänna konjunkturläget. De argument, som beröras i diskussionen av detta problem, äro välbekanta för bokens svenska läsekrets. Hon

betonar de svårigheter, som möta strävandena att åstadkomma en autonom konjunkturpolitik i ett land, vars näringsliv i så stor utsträckning som det engelska är inriktat på utrikeshandeln. Hon förbiser icke heller de psykologiska hindren för en begränsning av investeringsverksamheten i tider av flödande statsinkomster och en utvidgning av desamma, då inkomstkällorna sina. Mrs. Hicks pläderar slutligen för större planmässighet i den offentliga investeringsverksamheten, en uppgift, som är förbunden med särskilda svårigheter i England, där de allmänna arbetena, bortsett från sådana av militär natur, regelmässigt omhändertas av lokala förvaltningsorgan. För Sverige har författarinnan uppenbarligen stor respekt i dess egenskap av föregångsland på detta område, men när hon åberopar sig på en hos oss (med avseende å den statliga byggnadsverksamheten) genomförd 10-årsplanering, nödgas vi nog konstatera, att en vacker önskan här i någon mån förväxlat med verkligheten. Illusionsfritt drar Mrs. Hicks sin slutsats ur de påvisade hindren för anläggningsverksamhetens tidsanpassning och konstaterar, att om verkliga resultat skola kunna uppnås, måste detta ske genom en koordination av utgiftspolitiken med åtgärderna på beskattningens och penningväsendets områden.

Det studium, Mrs. Hicks ägnat budgetens inkomstsida, rymmer måhända mer av uppslag för kommande undersökningar än av definitiva resultat. Hennes analys av det engelska skattesystemets uppbyggnad och de särskilda inkomstkällornas konjunkturkänslighet ägnar sig för givande jämförelser med motsvarande undersökningar av det svenska materialet. Vad man i Mrs. Hicks' studium måhända efterlyser är ett skarpare särskiljande mellan trenden å ena sidan och de konjunkturrella variationerna å den andra. Den diskussion, författarinnan lämnar av effekten på längre tid sett av det nuvarande engelska skattesystemet, erbjuder stort intresse, om hennes slutsatser ock stundom synas mer än lovligt vaga. Såsom en svaghet i detta system framhåller hon förskjutningen av konsumtionsskatterna från nyttigheter med oelastisk efterfrågan till sådana, på vilka efterfrågan är mera priskänslig, ett uttalande, vars riktighet dock torde kunna ifrågasättas såvitt rör den av författarinnan bl. a. åsyftade tobaksbeskattningen. Såsom andra brister betecknar Mrs. Hicks ökningen av skatterna å produktionsmedel, varvid särskilt bensinskatten och en del tullavgifter torde avses, och slutligen det starka skattetrycket på högre inkomster och större privatförmögenheter.

Vid behandlingen av budgetbalanseringens problem och frågan om en reform av budgetens formella uppställning kan Mrs. Hicks ånyo hänvisa till vad som gjorts här hemma. Ampert kritiserar hon sammanföringen av löpande utgifter och kapitalinvesteringar i den engelska budgeten och pekar på det principiella särhållandet av dessa skilda slag av utgifter såsom en primär betingelse för en effektiv konjunkturpolitik. Med stor försiktighet närmar hon sig frågan om en underbalansering av driftbudgeten, och tanken härpå vinner icke mycken förståelse hos författarinnan.

Ursula Hicks' bok uppbäres av ett levande intresse för, men ingen övertro på finanspolitikens möjligheter att genomföra sociala reformer och bringa bättre balans i samhällsekonomin. Hon har en utpräglad

känsla för vikten av statsfinansernas sundhet såsom en första förutsättning för förverkligandet av dessa mål. Det är tragiskt, att hennes verk på grund av tidsomständigheterna mindre torde bli en vägledning för dem som i dag bära bekymren för Englands budget än ett minnesmärke över en redan svunnen epoks honetta ambitioner.

Ragnar Sundén.

BESTÄMMANDE AV EFTERFRÅGEKURVOR

The Theory and Measurement of Demand av Henry Schultz. Chicago: The University of Chicago Press, 1938. xxxi + 817 sidor. Kr. 37:50.

I sin sista bok har professor Schultz åtagit sig en mycket stor uppgift. Å ena sidan har han däri framlagt en utförlig redogörelse för sina många vällyckade försök att bestämma efterfrågefunktioner ur statistiskt material, å andra sidan har han givit en kritisk framställning av de olika metoder, som andra forskare använt för att nå samma mål, samt dessutom givit en överblick över efterfrågeteoriens nuvarande läge.

Ursprungligen ha efterfråge- och utbudskurvor införts som rent teoretiska konstruktioner, avsedda att förklara prisbildningens mekanism. Det enklaste fallet är att priset på och den omsatta kvantiteten av en viss vara i ett statiskt samhälle bestämmas som koordinaterna av efterfråge- och utbudskurvornas skärningspunkt. I det statistiska fallet äro priset och den omsatta kvantiteten oföränderliga, men i verkligheten äro dessa storheter rörliga. För att kunna använda förklaringsmetoden i det allmänna fallet måste man förutsätta, att efterfråge- och utbudskurvorna kunna förskjuta sig under tidens lopp. Dessa förskjutningar bestämmas av ett flertal orsaker. Vad efterfrågekurvorna beträffa, kan man tänka sig befolkningstillväxten, ändringar i konsumtionsvanor, inkomstförändringar m. m. som orsaker; utbudskurvornas förskjutningar kunna åter bestämmas av prisförändringar hos produktionsfaktorerna, ändringar i produktionstekniken m. m.

Konstruktionen av efterfråge- och utbudskurvor tjänar icke endast ett teoretiskt intresse. Betydelsen ökar avsevärt i den mån det är möjligt att kvantitativt bestämma dessa kurvor. Det är ofta av stort praktiskt intresse att känna till hur omsättningen kommer att reagera för prisförändringar. Detta gäller icke endast för en monopolist, för vilken det ju är absolut nödvändigt att veta hur efterfrågekurvan ser ut för att kunna uppnå det för honom gynnsammaste prisläget. Efterfråge- och utbudskurvornas faktiska form bör vara känd för att man t. ex. skall kunna bedöma hur en konsumtionsskatt kommer att inverka på pris och omsättning av en viss vara. När man i syfte att förbättra räntabiliteten i produktionen av en viss jordbruksprodukt söker höja priset genom att inskränka odlingen, är kunskap om efterfrågekurvans form av vikt.

Nu är det klart att man i ett statiskt samhälle skulle sakna alla möjligheter att bestämma vare sig utbuds- eller efterfrågekurvan. Man